

PRIMETAX GUIDE:

DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN YASAKLAR

1. Giriş

Küresel ölçekte artan döviz kuru dalgalanmaları ve makroekonomik kırılganlıklar, birçok ülkeyi ulusal paralarının istikrarını korumaya yönelik tedbirler almaya yöneltmiştir. Türkiye’de bu bağlamda, Türk Lirası’nın ekonomik işlemlerde kullanımını artırmak, sözleşmelerde döviz cinsinden yapılan işlemlerin yaygınlığını azaltmak ve kur riskini minimize etmek amacıyla önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu düzenlemelerin temel hukuki dayanağını, 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, bu Kanuna dayanılarak çıkarılmış olan 32 sayılı Karar ve buna bağlı 2008-32/34 sayılı Tebliğ oluşturmaktadır.

İlgili mevzuat kapsamında, Türkiye’de yerleşik kişiler arasında akdedilen bazı sözleşmelerde döviz cinsinden veya dövize endeksli bedel belirlenmesi yasaklanmış; ancak istisnai nitelikteki bazı faaliyet ve durumlar için bu yasağa belirli sınırlamalar çerçevesinde esneklik getirilmiştir. Bu çalışma, dövize sözleşme yasağının kapsamını, istisnalarını, güncel gelişmeleri ve uygulamadaki dikkat edilmesi gereken yönlerini ayrıntılı biçimde ele almaktadır.

2. Hukuki Dayanak ve Genel İlke

32 sayılı Karar'ın 4. maddesinin (g) bendi ve 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 8. maddesi uyarınca, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdettikleri:

- Menkul ve gayrimenkul satış sözleşmeleri,
- Menkul ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,
- Taşıt ve finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri,
- İş sözleşmeleri,
- Hizmet sözleşmeleri (danışmanlık, taşımacılık, teknik hizmetler dâhil),
- Eser sözleşmeleri,

kapsamında sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelere dayalı tüm ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden ya da dövize endeksli olarak kararlaştırılması esas itibarıyla yasaktır.

Bu düzenlemede gözetilen başlıca kamu politikası amaçları şunlardır:

- Türk Lirası'nın kullanım alanını genişletmek,
- Kur riskinin şirketler ve bireyler üzerindeki etkisini azaltmak,
- Sözleşmelerin tarafları arasında ekonomik öngörülebilirliği güçlendirmek,
- Ulusal finansal sistemin istikrarını korumak.

3. Sözleşme Türlerine Göre Düzenleme ve İstisnalar

3.1 Menkul Satış Sözleşmeleri

6 Mart 2025 tarihli değişiklikle birlikte, taşıt satış sözleşmeleri dışındaki menkul satış sözleşmelerinde döviz cinsinden veya dövize endeksli bedel belirlenmesine dair kısıtlama kaldırılmıştır. Artık bu tür sözleşmeler döviz ya da Türk Lirası cinsinden serbestçe düzenlenebilir.

Bu kapsamda:

- Döviz cinsinden fatura kesilebilir,
- Dövizle ödeme yapılabilir,
- Taraflar dövizli sözleşme imzalayabilir.

Ancak dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, “hizmet” içerikli faturaların bu düzenleme kapsamına girmediği, dolayısıyla menkul satış gibi gösterilen hizmet sözleşmelerinin dövizle düzenlenemeyeceğidir.

3.2 Gayrimenkul Satış ve Kiralama Sözleşmeleri

Türkiye’de yerleşik kişiler arasında yapılan ve konusu Türkiye’de bulunan gayrimenkullere ilişkin sözleşmelerde döviz cinsinden bedel belirlenmesi yasaktır. Ancak aşağıdaki durumlarda istisnaya izin verilmektedir:

- Alıcı veya kiracı tarafın, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı bulunmayan yerleşik kişi olması,
- %50 ve üzeri doğrudan veya dolaylı yabancı paya sahip şirketlerin alıcı ya da kiracı olması,
- Serbest bölgelerde kurulu şirketlerin gayrimenkul alım/kiralama faaliyetleri,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla yapılan kiralamalar,
- Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanması.

Bu istisnalar dışında kalan tüm gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri Türk Lirası cinsinden düzenlenmelidir.

3.3 İş Sözleşmeleri

Türkiye’de yerleşik kişiler arasında yapılan iş sözleşmelerinde dövizle maaş ödenmesi yasaktır. Ancak aşağıda belirtilen istisnalar geçerlidir:

- Yurt dışında ifa edilecek iş sözleşmeleri,
- Gemi adamlarına ilişkin iş sözleşmeleri,
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan, Türkiye'de yerleşik kişilere yapılan ödemeler,
- Yabancı sermayeli (%50 üzeri yabancı pay) şirketlerin Türkiye'deki ofislerinde çalışan personele yapılan ödemeler,
- Tıbbi Cihaz Yönetmeliği kapsamındaki onaylanmış kuruluşlar tarafından yapılan iş sözleşmeleri.

3.4 Hizmet Sözleşmeleri

Danışmanlık, teknik hizmet, taşımacılık ve benzeri hizmet sözleşmeleri genel kural olarak dövizle düzenlenemez. Ancak aşağıdaki hallerde istisna mümkündür:

- Yabancı uyruklu kişilere sağlanan hizmetler,
- İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan teslimler, döviz kazandırıcı hizmetler (Ticaret Bakanlığı 2017/4 sayılı Tebliğ kapsamında),
- Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan veya yurtdışında başlayan hizmetler,
- Yurt dışında düzenlenen fuar, sergi, konferans vb. hizmetleri,
- Yurt dışı kaynaklı yazılım ve donanım lisansları,
- Serbest bölge faaliyetleri ve yabancı paylı şirketlerin hizmet alımları.

3.5 Eser Sözleşmeleri

Eser sözleşmeleri (örneğin inşaat projeleri) bakımından dövizli düzenleme mümkündür, ancak bu hak yalnızca döviz cinsinden maliyet içeren işler için geçerlidir. Maliyetin ne kadarının döviz cinsinden olması gerektiği konusunda oran belirtilmemiştir; bu nedenle ihtilaf halinde objektif değerlendirme yapılmalıdır.

3.6 Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmeleri

Uluslararası finansal kiralama işlemleri, özellikle Türk Uluslararası Gemi Sicili kapsamındaki gemilere ilişkin leasing işlemleri ile 32 sayılı Karar'ın 17 ve 17/A maddesi kapsamında yapılan finansal kiralamalar dövizle yapılabilir.

4. Kurumsal Faaliyetler ve Sektörel İstisnalar

Bazı kamu ve stratejik sektör aktörleri için ilave istisnalar öngörülmüştür:

- Kamu kurumlarının taraf olduğu milletlerarası andlaşmalar kapsamındaki projeler,
- Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketleri (ASELSAN, ROKETSAN, HAVELSAN vb.),
- Ticari havayolu şirketlerinin parça ve bakım hizmetleri,
- Sermaye piyasası araçlarının dövizle ihracı ve alım-satımı.

Bu aktörlerin, söz konusu projeler veya faaliyetler kapsamında yapacakları sözleşmelerde dövizli bedel belirlemeleri mümkündür.

5. Uygulama Problemleri ve Cezai Yaptırımlar

Mevzuata aykırı dövizli sözleşmelerde taraf başına idari para cezası uygulanmaktadır. 2025 yılı itibarıyla bu ceza tutarı 72.252 TL ile 602.778 TL arasında değişmektedir. Tekerrür halinde ceza iki katı olarak uygulanır.

Karma sözleşmelerde, sözleşme içeriğinde tek bir kalem dahi dövizle yapılamayacak bir unsur barındırıyorsa, sözleşmenin tamamı Türk Lirası üzerinden düzenlenmelidir. Ayrıca dövizle yapılamayan sözleşmeler için TL üzerinden düzenlenmiş sözleşmeye rağmen döviz üzerinden fatura düzenlenmesi de mümkün değildir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Dövizle sözleşmelere getirilen kısıtlamalar, makroekonomik istikrarın korunması ve Türk Lirası'nın değerinin desteklenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Ancak ülke ekonomisinin dışa açıklığı ve yabancı yatırımlara olan ihtiyaç göz önünde bulundurularak istisnalarla dengelenmiş bir yapı tesis edilmiştir. Uygulayıcıların, her sözleşme türünü istisnalar çerçevesinde ayrı ayrı değerlendirmesi ve özellikle karma içerikli sözleşmelerde dikkatli bir yapılandırmaya gitmesi önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, mevzuata aykırılık riskinin önlenmesi ve potansiyel idari yaptırımların bertaraf edilmesi için sözleşme süreçlerinin uzman hukuk danışmanlığı ve kambiyo mevzuatı bilgisiyle yürütülmesi önerilmektedir. Gerekli görüldüğünde Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan resmi yazı ile görüş talebinde bulunulması da mümkündür.

7. Dövizle Sözleşmelere İlişkin Özet Tablo

<u>Sözleşme Türü</u>	<u>Dövizle Düzenleme</u>	<u>İstisnalar / Açıklama</u>
<u>Menkul Satış (taşıt hariç)</u>	✓ Serbest	6 Mart 2025 sonrası döviz veya TL serbest
<u>Taşıt Satış / Kiralama</u>	✗ Yasak	İstisna yok
<u>Menkul Kiralama (genel)</u>	✓ Serbest	Yasak kapsamında değil
<u>Gayrimenkul Satış / Kiralama</u>	✗ Yasak	- Yabancı uyruklu yerleşikler - Serbest bölge şirketleri - %50+ yabancı ortak - Otel, gümrüksüz mağaza kiralari
<u>İş Sözleşmesi</u>	✗ Yasak	- Yurt dışı ifa - Gemi adamları - Yabancı çalışanlar - Yabancı ortaklı işverenler
<u>Hizmet Sözleşmesi</u>	✗ Yasak	- İhracat/döviz kazandırıcı hizmet - Yurt dışı faaliyet - Yurt dışı yazılım/donanım - Yabancı müşteri
<u>Eser Sözleşmesi</u>	✓ Koşullu Serbest	Döviz cinsi maliyet içermesi şartıyla
<u>Finansal Kiralama (Leasing)</u>	✓ Koşullu Serbest	Gemi kiralama ve uluslararası leasing (m. 17/17A)
<u>Karma Sözleşmeler</u>	✗ Yasak	Tüm unsurlar istisna değilse tamamı TL olmalı
<u>Fatura Düzenleme</u>	✗ Yasak	TL ile yapılması gereken sözleşmelerde dövizli fatura da yapılamaz
<u>Kıymetli Evrak (çek/senet)</u>	✗ Yasak	TL düzenlenmeli; sadece 2018 öncesi dövizli kıymetli evrak geçerlidir